

معرفی کتاب: خدمت ناتمام

غلامرضا عزیزی^۱

رسول یاحی؛

خدمت ناتمام: خاطرات و دیدگاه‌های سردار رسول یاحی؛

مصاحبه و تدوین: دکتر مولود ستوده؛

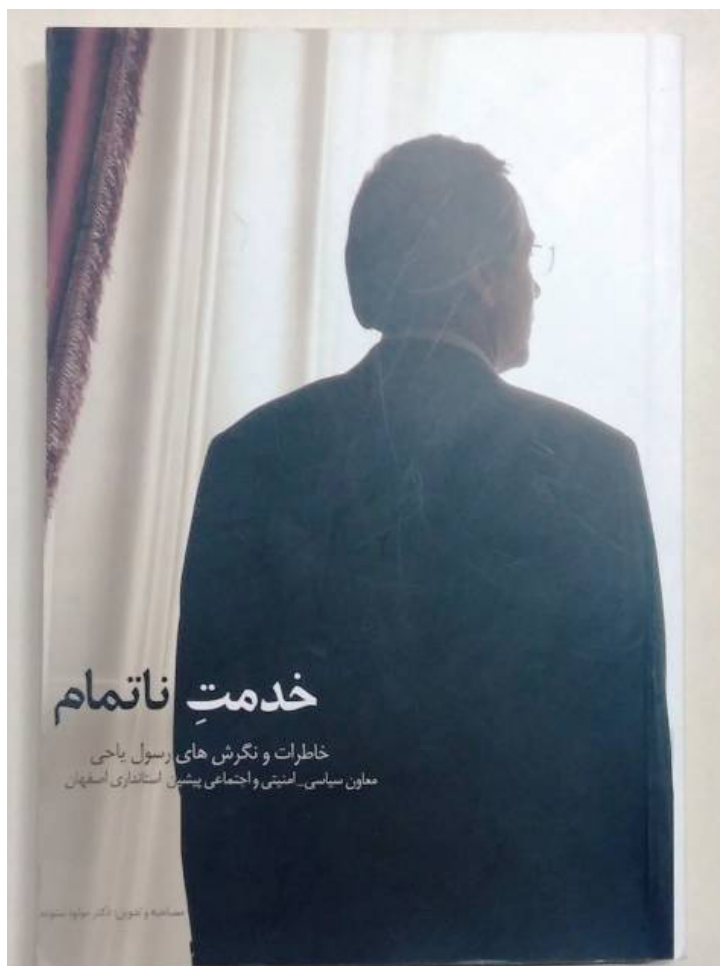
قم: نسیم حیات، آل احمد (ع)؛

۱۳۹۵؛

۳۵۹ صفحه.

۱. عضو هیئت‌علمی، رئیس پژوهشکده
اسناد، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران؛
greazizi@gmail.com

در ایران، تاریخ دیوانی جز لاینفک تاریخ سیاسی هم به شمار می‌آید و این ارتباط تنگاتنگ در طول تاریخ نه تنها موجب شکل‌گیری نظام‌های دیوانی قدرتمند شده بلکه با فروپاشی حکومت‌ها، موجبات نابودی آن را نیز فراهم آورده است. به عبارتی پادشاهان و دولتمردان با رسیدن به قدرت، اداره امور را - که عمدتاً بر مبنای اخذ مالیات قرار داشت - به دیوانیان می‌سپردند. با به قدرت رسیدن حاکم جدید لاجرم اسناد و مدارک دیوانی شاهان و حکام سابق از درجه اعتبار ساقط می‌شد و گاه نابود می‌گردید. این چرخه شکل‌گیری و نابودی اسناد بارها و بارها در تاریخ ایران تکرار شده است. تغییر نظام اداری پس از مشروطیت، تحولات رخ داده در آغاز قرن چهاردهم شمسی و توجه بیشتر به مباحث اسناد باعث شد تا توجه ویژه‌ای به تولید، حفظ و نگاهداری اسناد شود. قانون سازمان اسناد ملی در همین راستا در سال ۱۳۴۹ ش. به تصویب رسید. این سازمان تمام تلاش خود

را در حوزه‌های آرشیوی به کار بسته است تا ضمن سازماندهی اسناد آرشیوی، امکان دسترسی به دیگر منابع دست اول تحقیقاتی را برای دانشجویان و محققان فراهم سازد.

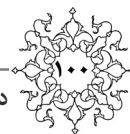
جمع‌آوری و اطلاع‌رسانی میلیون‌ها برگ سند در سازمان اسناد و کتابخانه ملی بیش از هرچیزی دید جامعی نسبت به این منابع دست اول تحقیقاتی برای کارشناسان سازمان اسناد به وجود آورده است. بعد از سال‌ها مطالعه، فهرست‌نویسی و اطلاع‌رسانی اسناد اداری کشور، نکته مهمی که به دست آمد این بود که بسیاری از اطلاعات که در حافظه مجریان، مدیران و حتی کارشناسان و متخصصان دستگاه‌های دولتی قرار دارد، نوشته نشده است و عدم‌آگاهی از این اطلاعات ذی‌قیمت می‌تواند خلاء مهمی در تحقیقات به‌شمار آید. در حوزه منابع شفاهی، کارشناسان تاریخ‌شفاهی این سازمان بیش از دو دهه در حوزه‌های مختلف به‌ویژه در حوزه‌های سیاسی، علمی، ادبی و هنری به جمع‌آوری اطلاعات شفاهی پرداختند. بی‌تردید انقلاب اسلامی سرچشمه بسیاری از تحولات وسیع در جامعه ایران به‌شمار می‌آید. یکی از این حوزه‌ها، تاریخ‌شفاهی بود. با توجه به نقش تاریخ‌شفاهی در ثبت و ضبط اطلاعات مربوط به شکل‌گیری انقلاب اسلامی و حوادث پس از آن، این امر موجب تمرکز بسیار بر روی موضوعات مربوط به انقلاب و دفاع مقدس شد. در حالی که پرسش‌های دیگری هم از انقلابیون و جهادگرانی که تبدیل به مدیران ارشد جامعه سیاسی و اقتصادی شده و بعد از انقلاب مدیریت جامعه را به دست گرفته بودند نیز مطرح شده بود و آن این که «بعد از انقلاب اسلامی کشور، استان‌ها، شهرها و نهادهای سیاسی، اقتصادی و آموزشی که به شما تحویل داده شد آن‌ها را چگونه مدیریت کردید؟». انتظار می‌رفت صدها جلد کتاب در پاسخ این سؤال نوشته شود. اما همان‌گونه که مستحضرید، نشد. در پاسخ به این پرسش کار منسجم و دقیقی که بتواند پاسخگوی افکار عمومی و محققان امروز باشد بسیار کم است و از این جهت، خلاء بسیاری مشاهده می‌شود.

نمونه‌ای از این تحقیقات محدود کتاب «خدمت ناتمام» است که می‌توان آن را پاسخی به این پرسش به‌شمار آورد. این کتاب در سال ۱۳۹۴ بر اساس مصاحبه با سردار رسول یاحی، معاون سیاسی-امنیتی استانداری اصفهان نوشته شده. فقط متضمن اطلاعات یک سال از خدمت سردار یاحی در استانداری اصفهان است و با اینکه حدود چهل سال از پیروزی انقلاب اسلامی می‌گذرد، به نظر می‌رسد تنها کتابی می‌باشد. که در این زمینه و به صورت تخصصی تهیه شده است. اگر خاطرات مسئولانی که طی این چهار دهه فعالیت کرده‌اند، به صورت یک کتاب تخصصی در می‌آمد اکنون شاهد صدها جلد کتاب ارزشمند بودیم.

رسول یاحی نامی آشنا در اصفهان و بسیاری نقاط کشور است. فعالیت‌های ایشان قبل و بعد از انقلاب، حضور در تشکیلات سپاه از اصفهان گرفته تا سیستان و بلوچستان، کردستان، کرمان، جبهه‌های جنگ جنوب و غرب، همچنین در عرصه اقتصادی، فرهنگی و سیاسی نمایانگر ساختار

روحیات و شخصیت وی می‌باشد. از این رو وقتی اصفهان در سال ۱۳۹۲ با برخی مشکلات عدیده‌ای دست به‌گریبان بود او به‌عنوان معاون سیاسی-امنیتی استانداری اصفهان انتخاب شد. کتاب «خدمت ناتمام: ...» دربردارنده خاطرات سردار یاحی از اسفند ۱۳۹۲ تا اردیبهشت ۱۳۹۴ می‌باشد. که خانم دکتر مولود ستوده به‌صورت مصاحبه جمع‌آوری و تدوین کرده است. از نظر تحقیقی این کتاب بر سه محور اصلی شخصیت سردار یاحی، وضعیت استانداری و استان اصفهان در سال ۱۳۹۲ و جایگاه معاون سیاسی، امنیتی، اجتماعی استانداری اصفهان قرار دارد. از نظر شخصیتی سردار یاحی فردی مردمی با روحیات مذهبی و معتقد به آرمان‌های انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن می‌باشد. در این کتاب با فردی باهوش و ذکاوت خاص اقتصادی، ساختار ساز، ذهنی نقاد و مدیریت جهادی روبه‌رو می‌شویم که درصدد ریشه‌یابی و پیشگیری مشکلات در حوزه فعالیت خود می‌باشد. این خصوصیت‌های فکری و چشم‌اندازهای وی نسبت به موضوعات سیاسی، اجتماعی، نظامی و اقتصادی باعث می‌شد تا وی قبل از وقوع، به پیشگیری مشکلات فکر کند و این امر از بار هزینه‌های مادی و معنوی در مجموعه کاری خود می‌کاست. جایگاه معاون سیاسی-امنیتی استانداری اصفهان نیز به‌خاطر گستردگی فعالیت‌ها در حوزه‌های مختلف از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از طرف دیگر با توجه به ویژگی‌های سیاسی، مذهبی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی استان اصفهان و نقش مؤثر این استان در پیروزی و تداوم انقلاب اسلامی و همچنین نقش مؤثرش در سیاست و اقتصاد کشور، بر اهمیت مطالب کشور افزوده است. در این کتاب، محورهای اساسی مدیریت کلان استان اصفهان در سال ۱۳۹۳ به تصویر کشیده شده و بسیاری نکات ارزشمند سیاسی، تاریخی، اجتماعی، مذهبی، فنی و غیره توضیح داده شده است. یکی از ویژگی‌های کتاب شفاف‌سازی موقعیت معاون سیاسی-امنیتی استانداری و عملکرد آن در استان اصفهان در این دوره زمانی کوتاه است. «رسول یاحی کیست؟ آرمان‌ها و ایده‌هایش کدام است و چرا استعفا داد؟» اینها مهم‌ترین پرسش‌هایی است که کتاب از اسفند ۱۳۹۲ تا اردیبهشت ۱۳۹۴ در جستجوی پاسخگویی به آن‌ها بوده است. مطالعه کتاب نه‌تنها دیدگاه‌ها و اقدامات سردار یاحی را روشن می‌نماید بلکه جنبه‌هایی از شیوه‌های مدیریتی کلان استان، ظرفیت‌ها، خواست‌ها و سیاست‌گذاری‌های مختلف استان را نشان می‌دهد. ویژگی دیگر کتاب این است که راوی به‌گونه‌ای دست به «خود مشتمالی» زده و با شفافیت و شجاعت خود را در معرض نقد و انتقاد موافقان و مخالفان قرار داده است. کتاب حاصل بیش از ده جلسه مصاحبه خانم دکتر ستوده با سردار یاحی در ماه رمضان سال ۱۳۹۴ ش. می‌باشد که بعد از پیاده‌سازی، تنظیم و تدوین در هفت فصل تنظیم شده و شامل خاطرات، اتفاقات، موانع و مشکلات موجود در دوره یک ساله تصدی وی در پست معاون سیاسی امنیتی استانداری اصفهان است.

تدوین تاریخ شفاهی دستگاه‌های دولتی و خصوصی با توجه به اطلاعاتی که در این زمینه جمع‌آوری و اطلاع‌رسانی می‌کند، نگاه مسئولان و متخصصان را وسیع‌تر می‌نماید و آن‌ها تنها به زمان حال و شیوه‌های مدیریتی در مقاطع زمانی کوتاه محدود نمی‌شوند بلکه با انتقال تجربیات چشم‌اندازهای وسیع‌تری را به روی جامعه اداری و اجرایی خواهد گشود تا ضمن خود اصلاحی درونی هر دستگاه اقدامات آن از سوی جامعه بهتر مورد ارزیابی قرار خواهد و به‌جای تکرار و یا عقب‌گرد مجموعه خود را یک‌گام به جلو هدایت خواهند کرد.

